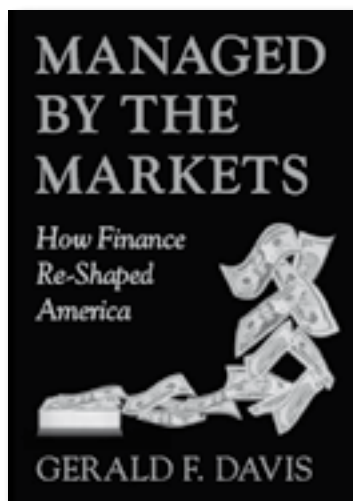

De redactie nodigt lezers uit boeken te recenseren voor deze rubriek

Onderwerp van dit boek is de toenemende invloed van financiële markten. In de Amerikaanse economie is de industriële sector als meest dominante sector vervangen door de financiële sector. Alle actoren, zowel ondernemingen, consumenten als overheden, hebben hun gedrag hier min of meer gedwongen aan aangepast. Davis gaat eerst in op de rol van financiële instellingen in het Amerikaanse bedrijfsleven. Deze rol is tweeledig. De opkomst van financiële instellingen in de afgelopen decennia is ten koste gegaan van grote industriële ondernemingen, afgemeten aan het aandeel werknemers of in het bbp. Bij industriële ondernemingen ligt bovendien veel meer dan voorheen de nadruk op financiële kwesties en met name op aandeelhouderswaarde. Ondanks de nadruk op het financiële belang van de aandeelhouder is de relatie tussen deze en de onderneming wel anoniemer geworden. Dit geldt ook voor de verhouding tussen de verschaffers van vreemd vermogen en ondernemingen, zie bijvoorbeeld de securitisatie van portefeuilles met bedrijfsleningen door banken. Vervolgens behandelt Davis de veranderingen in het businessmodel van banken. Ten opzichte van enkele decennia geleden is er sprake van schaalvergroting en integratie van retailbanken met zakenbanken. Deze conglomeraten blijken evenwel diverse activiteiten weer af te stoten of uit te besteden. De focus is komen te liggen op activiteiten met een hoge toegevoegde waarde, zoals de verkoop van financiële producten aan burgers, het faciliteren van complexe financiële transacties voor ondernemingen en het doorplaatsen naar derden van risico's die met dergelijke activiteiten worden gelopen. Voorbeelden hiervan zijn het verpakken en doorverkopen van pakketten woninghypotheken of bedrijfsleningen. Ook de taken en rol van overheden worden steeds meer beïnvloed door financiële kwesties. Overheden krijgen dus ook steeds meer te maken met financiële markten. Daarbij is er een zekere parallelie waar te nemen met ondernemingen. Beide kenmerken zich door een aantal vergelijkbare activiteiten zoals schuldfinanciering, het onderhouden van relaties met financiers, investeringsbeslissingen alsmede de aan- en verkoop van organisatieonderdelen. Davis geeft hierbij aan dat door het adopteren van het ondernemingsmodel de staatssoevereiniteit onder druk staat. Overheden lopen het risico af te glijden van *sovereign*, onafhankelijke staat, naar *vendor*, verkoper. Men levert zich met andere woorden uit aan financiële markten. Voor landen met een forse overheidsschuld ontstaan bovendien complexe besturingsrelaties als de houders van die schuld,

G.F. Davis (2009) *Managed by the markets*. Oxford: Oxford University Press.

banken, bij dezelfde overheid aankloppen voor staatssteun. Burgers en werknemers ten slotte worden ook steeds meer geraakt door ontwikkelingen op financiële markten. Hun vermogen neemt toe en bovendien wordt er een steeds groter deel van hun vermogen risicodragend belegd. Pensioenfondsen beleggen immers steeds meer in risicovollere producten en ook individuele beleggingsproducten bevatten vaak grote risico's. Ook wordt door burgers met geleend geld belegd. Het individuele private vermogen is in de Verenigde Staten vaak ook bestemd voor de oudedagsvoorziening. Voor oudere werknemers, die hun vermogen als

gevolg van de financiële turbulentie deels zagen verdampen, betekent dit dus langer doorwerken dan gedacht of een lager pensioen.

De rode draad in het boek is de grote invloed van financiële markten op de Amerikaanse samenleving, die is verworden tot een *portfolio society*. Interessant zijn de gepresenteerde parallellen tussen de genoemde actoren. Ondernemingen, overheden en consumenten zijn met behulp van financiële instellingen allemaal op zoek naar een optimale portfolio. Dit is overigens geen typisch Amerikaans verschijnsel, voor Nederlandse ondernemingen zijn er ook dergelijke trends (Boot, 2009). In het boek wordt niet zozeer ingegaan op de economische context van het denken over financiële markten (Achterhuis, 2010) of marktontwikkelingen in de afgelopen jaren. Het is meer een beschrijving van trends en ontwikkelingen en niet zozeer een met cijfers of modelmatige analyses onderbouwd betoog. Sinds de publicatie begin 2009 is de turbulentie op de financiële markten niet verminderd en is het zoeken naar een balans tussen markt en regulering onverminderd actueel. Gezien de beschrijving van de dominantie van financiële aspecten voor economische actoren speelt het boek dus in op vraagstukken die de afgelopen jaren steeds actueler en relevanter zijn geworden.

LITERATUUR

Achterhuis, H. (2010) *De utopie van de vrije markt*. Rotterdam: Lemniscaat.

Boot A. (2009) *De ontwortelde onderneming*. Assen: Van Gorcum.

PIET VAN DER GRAAFF

Secretaris Toezicht en Financiële Markten bij de Stichting OPF in Den Haag 916